

De viering van de eerste dag van de week (14): *Schriftlezen in de eredienst*

In onze serie over achtergronden, inhoud en beleving van de eredienst bevinden we ons bij de Dienst van het Woord. De vorige keer schreven we over de diverse vertalingen van de Bijbel en verschillende roosters om de boeken van de bijbel te lezen in een bepaalde volgorde, passend bij de tijd van het jaar. Langzaam naderen we het onderdeel dat in de protestantse kerken vaak als het centrale moment van de dienst wordt gezien, namelijk de uitleg bij het gelezene: de preek. Maar voordat we daar onze gedachten over laten gaan, is het tijd voor een uitstapje, een excurs.

In onze kerk is het sinds enige tijd een goede gewoonte (destijds als voorstel ingebracht door Elisabeth Bosma) dat gemeenteleden uit de bijbel lezen tijdens de kerkdienst. Dat zijn de zogenaamde lectoren, met een Latijns woord, oftewel: de Schriftlezers. Waarom doen we dat eigenlijk? En was het vroeger ook een gewoonte?

Tot aan de uitvinding van de boekdrukkunst is lezen niet stil voor zichzelf lezen, maar vooral luid voorlezen en horen. Ook de Heilige Schrift! Die wordt in de eredienst geproclameerd of overpeinsd, wat zoveel wil zeggen als halfuid voorgelezen. Met een ietwat zangerige voordracht (cantilerend).

Het is de kunst de voordracht natuurlijk en spontaan, maar ook weer niet alledaags of gekunsteld te laten klinken. De situatie is immers niet alledaags maar bijzonder, omdat de gemeente verzameld is rondom het Woord. In de synagoge wordt de Heilige Schrift voorgelezen door mannen vanaf twaalf jaar (tegenwoordig bij de liberaal joodse gemeente ook door vrouwen). Reeds vanaf de 3^e eeuw werden de lezingen in de kerk door kinderen gedaan. Later werd dit tot het laagste wijdingsambt verheven.

In de protestantse kerk lazen met name ouderlingen en diakenen de Schrift. Soms deed de predikant dat. Later kwamen er speciale voorlezers en vaak was dat de schoolmeester. Pas in de tweede helft van de 19^e eeuw ging de predikant de hele dienst leiden en verdwijnt de voorlezer langzamerhand. Het oude gebruik is recent weer opgepoetst en zo zien we dat in zowel Rooms-katholieke als protestantse kerken door gemeenteleden uit de bijbel wordt gelezen (hoewel...in de Rooms-katholieke kerk is de lezing uit het Heilig Evangelie voorbehouden aan een diaken of de priester).

Na dit kijkje in de geschiedenis heb ik de vraag gesteld aan onze eigen Schriftlezers. Hoe ervaren zij in onze kerk hun voorleestaak? Wat betekent het voor je, waarom doe je het en wat geeft het je?

In de antwoorden lees ik hoe men zich meer bewust wordt van de betekenis van de lezing. Sommigen typen de tekst over, lezen en herlezen die, plaatsen accenten. Je wilt het goed en duidelijk voorlezen. En begrijpen wat je leest. Je bent er dus veel meer mee bezig en dan vallen er dingen op, soms dringt de essentie van de tekst zich al op. Mensen worden op deze manier meer betrokken bij de eredienst. Iemand verwoordt hoe haar zelfvertrouwen is gegroeid door voor te lezen. 'Ik vind het fijn om te lezen en lees de tekst bewuster'. Hardop voorlezen uit de bijbel is een voorrecht omdat het thuis soms door omstandigheden niet meer gebeurt. Iedereen geeft aan dat er een grotere betrokkenheid ontstaat bij de eredienst. Je weet welke tekst centraal staat en bent er dus veel meer mee bezig dan anders. En het doet wat met je beleving, is de ervaring.

Ds. Diete Kits